

„Békén kell hagyni a gyerekeket”

Interjú egy 92 éves, legendás óvónővel

Karlócai Mariann kilecvenkét éves, de tette kész, mint egy fiatal nő. „Rugékonynak” kell lenni, ez a fő mottója, ami sok mindent jelenthet: rugalmasságot, kreativitást, ötletességet, szelidséget, olyan erőt, hogyha megcibál az élet (márpedig őt megcibálta), akkor sem törsz el. Ötvenhét évig vezette a magánóvodáját, összesen 700 „gyereke” volt ez idő alatt, köztük későbbi neves művészek, rendezők, operaénekesek, zenészek.

Régi óvodásai, akik közül sokan már nagyszülők, még most is felkeresik, annyira szeretik, pár évente ovis találkozókra gyűlnek össze. Ő készítette el az első magyarországi origamikönyvet, gyerekeknek, óvónőknek tanítgatta a hajtogatás rejtelmét. Hét kiadást megért, *Komámasszony, hol az olló?* című, gyermekjátékokat összefoglaló könyve óvónők, tanárok és szülők bibliája. Több kiállítást megjárt játékgyűjteménye reményei szerint hamarosan állandó helyre kerül. Három fiú, tizenöt unoka (akik mind hozzá jártak óvodába) és huszonegy dédunoka büszke Mamija. Ismerjétek meg Karlócai Mariann nénit!

A tegező formát az magyarázza, hogy rövid ideig én is az ovisa voltam, a testvéreim pedig hosszabban.

Jókedvűen invitál minket Mariann néni a lakásába. Hangja egyszerre lágy és határozott, rekedtsége ellenére melegség bujkál benne. A szobában régi játékok, babák, mini teáskészlet, kopott lovacsák, kisgyermek számára készült hintaszék.

Finy Petra

Honnan jön ez a nagy játékszeretet? Sokat babázál gyerekkorodban?

Nem, kifejezetten fiús lány voltam, de sok baba vett körül. Aztán egyszer Skóciában láttam egy játékmúzeumot, és azóta gyűjtöm a játékokat.

Milyen az igazán jó játék? Manapság kapható ilyen?

A jó játék olyan, amit szét lehet szedni darabokra, majd abból létrehozni valami újat. A mai gyerekek már nem feltétlenül tudnak játszani, sokszor azt várják, hogy szórakoztassák őket, ha ez nincs, unatkoznak.

A szülők túl sok helyre viszik, rángatják őket, mindig szól valami otthon: tévé, rádió, vibrál a környezet, nincs nyugalom.

Pedig már a kisbabának is szüksége van maga körül a békére, hogy megfigyelhesse a kezét, vagy csak úgy bámulhasson. Nekem például mai szemmel kifejezetten unalmas gyerekkorom volt, csupán néhány vendégség, nem több. De sokat játszottam.

Akkor kezdted papírt hajtogatni is?

Igen, rengeteget hajtogattam. A testvéremmel a szönyeget képzeltük tengernek, és arra hajtogattunk papírhajókat. Az iskolában, ahová jártam, sok origamizás volt, mert fontosnak tartották a XIX. századi pedagógus, Fröbel elveit, miszerint a hajtogatás igazán jól fejleszti a gyermeket. Ráadásul olcsó, elérhető, precizitásra és kitartásra nevel.

Míg egy régi gyerek sok időt töltött a szabadban, egy mai inkább a szobában játszik. Hogyan lehet rávenni a gyerekeket, hogy kimozduljanak?!

Én az ovisaimmal rengeteget játszottam a levegőn, kisebb sétákra vagy kirándulásokra mentünk. Ezenkívül rendszeresen volt tornaóra és sok mozgás. De visszatérve a mai gyerekekre: ha jó otthon a légkör, a szülők sokat beszélgetnek, odafigyelnek egymásra és a gyerekekre, nem tesznek negatív megjegyzéseket,

hanem lelkesek, akkor még a kamasz is szívesen megy velük. Az én fiaim nagyobb korukban is rendszeresen jöttek velünk kirándulni, evezni a Dunára, vagy síelni.

Nagy volt a fegyelem az óvodában? Szigorú óvónéni voltál?

Kevés szabály volt, de azt be kellett tartani, amúgy nagy szabadságot adtam. Félnapos ovit vittem, a napirendünk úgy alakult, hogy kilenc és egy között voltak programok. Megérkezés, szabad játék, tízórai a napos segítségével, aki már előző nap tudta, hogy ő lesz az, és nagy komolyan készült a feladatra. Aztán séta és játék. Rengeteget kézműveskedtünk, hajtogattunk, festettünk, gyurmáztunk, csupa olyasmit, ami mindkét agyféltekét fejleszti. Sokat énekelünk magyarul és németül, furláztam nekik.

De az akkori gyerekek még nem voltak ennyire túlterhelve, és valahogy a szülők sem rettegettek attól, hogyha nem hordják már oviban ezer különórara és fejlesztésre, akkor nem veszik majd fel az egyetemre a szeme fényét.

Ha valamelyiknek rosszabb napja volt, akkor kihívtam a csoportszobából, és nem a többiek előtt beszéltem meg vele, mi lehetett a baja. Megkérdeztem, miért viselkedett így, és többnyire el is árulta nekem. Az egyik lelkesítő mondatunk az volt, amit mindig skandáltak a gyerekek: „Miről híres a mi óvodánk? Nem beszélünk csúnyán és nem verekszünk.”

A rendszeres ünnepeink közül a farsangot várták a gyerekek a legjobban. A jelmezek csak házi készítésűek lehetek, és a szülők is eljöhettek a bálra, ahol mindig volt valami téma: néha egy vers, egy dal, máskor úgy neveztük, bolondbál, bababál. Egy teljes szombat délelőttöt rászántunk a mulatságra, és mindenki nagyon élvezte.

Mások a mai gyerekek, mint a régiek?

Akkoriban önállólanabbak és lassabbak voltak a gyerekek, de nyugodtabbak is. Jobban vigyáztak a játékaikra, manapság nem törődnek ilyesmivel, hiszen kapnak újat, és úgyis műanyagból van. A mai gyerekek esze nagyon pörög, jóval több dolgot láttak már a világból, és talán túl érettek és felvilágosultak is. Az én időmben egy lányismerősömet azért vették ki a gimnáziumból, mert az egyik osztálytársának kistestvére született, és elmagyarázták neki, hogyan jön világra a kisbaba. Addig semmit nem hallott erről, egyszerűen otthon sem illett ilyenekről beszélni, nemhogy intézményesítve. A szülők felháborodtak ezen az „erkölcstelenségen”.

És mit tudtál kezdeni a különböző diszfunkciókkal küzdő ovisokkal? Kevesebben voltak, mint manapság?

Nem volt annyi ilyesmivel küzdő gyerek, vagy csak nem sejtettük, hogy azok, hiszen azt sem tudtuk, hogy hívják ezeket a részképeség-zavarokat, hogy van külön diszlexia, diszkalkulia és diszgráfia. Érdekes, hogy akkoriban az iskola-érettség körül sem alakult ki ekkora örület: a nyáron született fiúkat érdemes volt visszatartani, de más gyereket csak akkor, ha nagyon szükségesnek tűnt. Iskolaérettség-mérés nálam például a saját fejlesztésű tesztjeimmel zajlott. A nagycsoportosok kaptak egy kockás füzetet, és abba kellett egyre bonyolódó sormintákat rajzolni, önarcképet készíteni. Ezekből remekül lehetett látni, hogy kitartó-e, fókuszálható-e a figyelme, tud-e ritmust, távolságot, irányt, formát követni, másolni, hol tart értelmileg, értelmileg stb... A mai napig is megvannak ezek a füzeteim, minden gyerek maga véste rá a nevét. Mint ahogy az ovis naplóim is, amikbe írtam a hiányzásokat, hogy milyen dalokat énekeltem a kicsiknek, vagy miféle bábra készültünk.

Mit gondolsz az egyéni fejlesztésről?

Ha ezt hallom, mindig nevetek. Hiszen az természetes dolog, hogy egy óvónő figyelni gyereket, és keresi, mi lehet neki a legjobb. A plusz fejlesztésekre hordás pedig sokszor csak az üzletről szól.

Hogy látod a mai szülőket? Hogyan nevelnek?

Nagyon sokat aggódnak. Az én szüleim engedékenyek voltak, figyelemmel, szeretettel fordultak felém, lazán neveltek. Nem aggódtak ennyit, mint manapság szoktak. Meg vannak ijesztenve mostanában a szülők, szoronganak.

Nem akadtak nehézségeid az óvodai beszoktatással? Milyen elveket követtél ilyenkor?

Ha kellett, két hétig ült a szobában az anyuka, a gyerek az ölében, és szép lassan távolodott el tőle, és csatlakozott a többiekhez. Vagy az anya bejött kicsit a játéktérbe, esetleg beült az asztal mögé, és ha úgy alakult, csak odaszaladt hozzá a gyermeke.

Nem várhattam el, hogy a kisgyerek csak úgy, hipp-hopp elváljon attól az embertől, akivel addig huszonnégy órát töltött nap mint nap.

A nehéz helyzetek megoldásáról jut eszembe: Mit gondolsz arról, hogy a minősítési eljárás nemcsak a tanárokat sújtja, hanem az óvónőket is?

Mit? Hát azt, hogy pont a lényegtől veszi el az időt, attól, hogy az óvónők a gyerekekkel foglalkozzanak. És mindezt miért, hogy kétszáz forinttal többet kapjanak?

Tizennégy-tizenhatezerrel.

Akkor annyival; a lényegét érted. Pont a múltkor voltam egy ilyen óvónő-találkozón, nagyon feszültek voltak emiatt, mindenki panaszkodott.

Ötvenhét évig vezettél egy óvodát. Soha nem fáradtál el, vagy égtél ki?

Nem, mert nagyon élveztem, és olyan dolgokat találtam ki mindig a gyerekeknek, hogy én is jól érzem magam közben. Ezért hát soha nem volt terhes a dolog, szerettem csinálni.

Mi az, amire minden volt ovisod emlékszik?

A ballagótarisznyájukra. Sokan őrizték meg még felnőtt fejjel is. Volt benne kenyér vagy kalács, és só, hogy megfűszerezzen mindent, legyen íze az életnek. Egy kicsi könyvet, füzetet is csináltam nekik. Tettem bele még ceruzát meg csokit, és egy kis játékot.

Hogy lehet, hogy fokozatosan csökken azoknak a száma, akik óvónőknek jelentkeznek?

Talán mert nehéz mostanában a gyerekanyag: nem fogadnak szót, nagyon önállóak. Az önállóság roppant jó, de csak egy határig. Am azok, akik igazán elhivatottak, és szeretik a gyerekeket, továbbra is jelentkezni fognak az óvónői pályára.

Milyen pedagógiai elveket követtél óvónőként? Volt valami fő irányvonal?

Ösztönösen jöttek a dolgok. Mindig is nagyon szerettem a gyerekeket, már egész fiatalon tudtam, hogy ezzel akarok foglalkozni. Tanár, ügyvéd például soha nem akartam lenni, valami életközeli dologra vágytam, ahol több ötletem valósulhat meg, és sokat lehet mozogni. Engem is nagy önállóságra neveltek, én is így neveltem a fiaimat. Az első csoportomat egy kis lakásban indítottam, mely a szüleim otthonából volt leválasztva. A kamra is el volt felezve, édesanyám megmutatta, melyik az én polcom, aztán közölte: „Tessék, azt csinálsz velem, amit akarsz!” Szóval hamar saját lábra álltam. Óvodai módszereket pedig folyamatosan tanultam: óvodás koromban jártam egy Montessoris óvónőhöz, és láttam magánóvodákat, mert a háború előtt bizony léteztek ilyenek, de a módszerem alapvetően magától alakult ki. Például volt sok mozgás, készségfejlesztő és finommotorikát hangoló játék, az éneklés, ami akár azt is jelenthette, hogy a napirend egyes mozzanatait dalokkal vezettük be.

Érdekes, hogy én már akkor vegyes csoport alakítottam ki, amikor ez a fogalom még nem is létezett. Izgalmas volt látni, hogy kik válnak egymás támogatójává a kicsik és a nagyok közül. Sokszor olyan különböző gyerekek, akikről magam sem gondoltam volna, hogy egymás barátai lehetnek.

Ez a túlprogramozott élet, ami manapság divatos, senkinek sem jó.

Pedig a jó kis programokat te is szereted. Igen aktív dédmama és nyugdíjas óvónéni vagy!

Ó, igen, mozgékonyak születtem, az első férjemet is egy kiránduláson ismertem meg. Szerencsére mostanában is elég mobilis vagyok, a lépcsőkkel sincs gondom, bár a múltkor eltört a bordám, mert megcsúsztam egy túrán lefelé jövet, de már szinte rendbe is jöttem.

Szinte? Kérdezem magamban, hiszen amíg beszélünk, többször is feláll, leül, pakol, rendezkedik gond nélkül. Néhány éve még rendszeresen kirándult, néha még most is túrázik, időnként az a benyomásom, hogy legföljebb ötvenéves.

Mariann néni nemcsak fizikailag aktív, hanem szellemileg is, és olyan elképesztő szociális életet él,

hogy nem győzők rajta csodálkozni. Amíg ott jártunk, felugrott hozzá a Németországban élő fia, benézett az egyik unokája, és egy barátja is hívta telefonon, aki azon sopánkodott, hogy egy héttel elnézett egy temetést, ami már megvolt, ő viszont a csokrot most vette meg rá. Mariann néni megértően meghallgat mindenkiket, ha szükséges, elejt egy-egy poént, vidáman vibrál körülötte a levegő. Gesztusai és mondatai mind azt sugallják, hogy fontos az az ember, akivel beszél, és nagyon szereti az életet. Valószínűleg ez lehet a titka ennek a csodás pedagógusi karriernek is, amely mögötte áll. Meg persze a humor.

„Jaj, hát én már kész történelem vagyok!” – jegyzi meg hangosan kacagva, amikor befejezzük az interjút.

Az interjú eredetileg – több képpel – itt jelent meg: <https://wmn.hu/wmn-life/46992>

Töprengés a női naivitásról

(Elsősorban nőknek!)

Bevallom, nagyon is igaznak érzem ezt a minősítést a fajtámra nézve. No nem mindenben vagyunk naivak, csak a leglényesebb dologban, ami az életünket, a családunk életét, az ország életét, az emberiség életét befolyásolta, befolyásolja. Nevezetesen az egyenjogúságunkban. Mint minden emberi igyekezet, gondolat, eszme, ez is gellert kapott, még idejében. Mielőtt elnyerhettük volna a világban Isten által kigondolt előkelő helyünket, jó értelemben vett jogainkat illetően. Amire teremtve lettünk. Amire minden képességet meg is kaptunk alkotó, szerető Atyánktól. A szív szerepét.

Meglovagolták a témát különböző politikai és gazdasági erők. Nagy sikerrel. Nagy sikerrel hitették el velünk, hitetik el a mostani generációval is, hogy akkor leszünk egyenjogúak, ha mindent elvállalunk a gazdagodás, az önmegvalósítás érdekében. Elhitették velünk, s mi szívesen el is hittük, hogy a háziasszony-, feleség- és anyaszerep nagyon nehéz, időigényes, semmi haszna, besavanyodást eredményez, de legfőképpen a végletekig kimerítő. Lealacsonyít, tanulatlaná, s ezért sikertelenné tesz. A nő emberi kibontakozása csak egy jól felszerelt futószalag mellett valósulhat meg, vagy üzletkötőként, esetleg orvosi minőségben. És a többi, és a többi.

Igy aztán napi száz inget is szívesebben kivasalunk a ruhagyárban, mint a férjünknek heti négyetötöt otthon. Hordjon inkább műszálalat vagy előre vasaltat, esetleg

pólót. Szívesebben takarítunk irodákat hajnalban, mint az otthonunkat tetszőleges időpontban. Egész nap kedvesek vagyunk a vevőhöz, pácienshez, de arra nem marad erő, hogy otthon bárki felé ugyanezt, ugyanígy. Igaz, ezekért fizetnek. Pénzt viszünk haza mi is.

Mire is?

Elsősorban ruhára, mert ugye nem mehetünk a munkahelyre abban, amiben otthon jól érezzük magunkat. – Szépitőszerekre, mert nem láthat bennünket a főnök természetes kivitelben, meg hogy ne öregedjünk a túlterhelés miatt olyan gyorsan, de legalább ne láthassa más. – Az elektromos habverő, mozgásérzékelő ajtónálló, lökhajtásos porszívó is kell, mert nem érünk rá bíbelődni ilyen alantas dolgokkal. – Mivel sok az elektromos készülék a háznál, így magas a villanyszámla, azt is fizetni kell. – A készen vehető élelmiszerekre is kell a pénz, mert ugye dolgozunk, nincs idő, erő s akarat egy-egy jobb, ízesebb, vegyszermentes ebédet, vacsorát művészi színvonalon összehozni.

Aztán ha ne adj isten, mégis beüt a krach, és születik egy bébi, akkor azért sietünk vissza dolgozni, hogy legyen eldobható pelenkára, bébiágyra, mindenféle egyszerű használatos kutyüre. Gyógyszerre is sok kell, mert a bölcsiben mindenfélét összeszed a mi teljesen egyedi gyermekünk. (Ezekkel a dolgokkal százszorosára emelve a világ szemetét.) – Több gyermektől mentsen meg az Isten, mert

ettől az egytől is teljesen kikészülünk.

Hát, mondd, kedves olvasó, nem vagyunk naivak? Nem megyünk bele önként és dalolva a huszonkettes csapdájába?

Nem naivítás azt gondolni, hogy emberek lehetünk embertelen környezetben? Hogy ott teljesedik ki valóságos adottságunk, ahol ebből vajmi keveset használhatunk? Hogy boldogok lehetünk ott, ahol mindenki boldogtalan, és tele van félelemmel, szorongással?

Nem naivítás az gondolni, hogy élettelen tárgyak tömeges létrehozása nagyobb érték, mint akár egyetlen gyermeket is megtanítani az életben eligazodni, és megtanítani szeretni? Lehet annál nagyobb értéket létrehozni, mint pár embernek, férjnek, gyermeknek, idős szülőnek meleg otthont biztosítani, ahol érzi, hogy szeretik, hogy fontos, hogy gondoskodnak róla, ahol biztonságban érzi magát, mert annak ellenére is szeretik, hogy nem mindig jó?

Szerintem ez az egyetlen érték ezen a földön. Szeretni, szeretve lenni, szeretni tanítani. Hol máshol valósul meg mindez, ha nem az otthonunkban, ahol a nő ennek az öre? Sehol máshol nincs öre a szeretetnek. Mi más kíván még olyan szerteágazó kreativitást, mint a családanya- és feleségszerep? Ha ennek a feladatnak, hivatásnak adtak volna egyenjogot, világunk, országunk, családjaink nem ott tartanának, ahol tartanak.

Dombi Zsuzsa